

הזמנת מזון וחלוקתו

בהתאם לפקודות הצבא על יחידה להגיש לבסיס מזון, שאליו היא קשורה, הזמנה למזון ובה פירוט מצבת האוכלים. הביקורת העלתה, כי לזכות בית הספר לשריון הצטבר בשנת הכספים 1975 עודף של כ-40,000 ימי מזון, ששוויים הכספי היה כ-420,000 ל"י. ההפרש נוצר משום שבית הספר לא דיווח על חופשות שבת של מאות חיילים בכל שבוע ועל נפקדים; וכן לא הקטין את המצבה של חניכים עם סיום חלק מהקורסים. העובדה, שמצבת האוכלים בשבתות הייתה נמוכה בהרבה מהמצבה שדווח עליה, הייתה ידועה למפקדת היחידה, והעודפים המצטברים נוצלו לזיכוי בית הספר כנגד משיכות יתר של מזון שנעשו בעבר.

הביקורת העלתה ליקויים שונים בחלוקה של פריטי מזון ביחידות המשנה, כגון אי התאמת הכמויות למספר החיילים, תופעות של חוסר בפריט מבוקש, והשלכתם לאשפה של עודפי מזון ראוי לאכילה באריותו המקורית. (עובדי משרד מבקר המדינה ראו במתקני האשפה 55 כיכרות לחם פרוס באריות סגורות; בפעם אחרת ראו ארבע חבילות. ארוזות של גבינה מלוחה במשקל 1.5 ק"ג החבילה, וכ-80 גביעי אשל שלא נפתחו).

מפקדת גיסות שריון הודיעה למשרד מבקר המדינה, כי בינואר 1977 תיגמר בניית מטבח חדש וכל הארוחות יוגשו בחדרי האוכל, דבר שיאפשר פיקוח יותר טוב על צריכת המזון; הונהג איסוף של המזון שלא נצרך ביחידות המשנה; האחראים להשלכת פריטי מזון לאשפה הועמדו לדין.

קליטת ציוד

בחודשים אוגוסט — נובמבר 1976 בדק משרד מבקר המדינה, לסירוגין את הקליטה בחיל האוויר של ציוד יקר, שנרכש בחו"ל ונתקבל בשנת 1976. הבדיקה נעשתה מבחינת ההתאמה שבין תכנית ההצטיידות ובין זמינות של כוח אדם ואמצעים אחרים הדרושים לקליטת הציוד, להפעלתו ולתחזוקתו. הבדיקה נערכה במפקדת חיל האוויר ובאגף התכנון שבמטה הכללי.

יחידת בקרה

בחודשים נובמבר ודצמבר 1976 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת ביחידת בקרה של חיל האוויר, שהמאפיין אותה ריבוי ציוד טכני מורכב שהיא מפעילה. הביקורת, כפי שמשרד מבקר המדינה הביא אותה לפני מפקדת חיל האוויר, העלתה, שחסר מספר של בעלי מקצוע למילוי תכני היחידה. עוד נמצאו ליקויים כבדי משקל בביצוע התחזוקה השוטפת של הציוד המכשור; רק חלק מליקויים אלה ניתן לייחס למחסור בכוח אדם מקצועי, ואילו חלקם האחר הם תוצאה של משמעת לקויה וחוסר הקפדה מצד הממונים. הועלו ליקויים בעלי משקל גם באחזקה של נשק קל ורכב ובפיקוח על צריכת דלק. הממצאים נמסרו למפקדת חיל האוויר ב-25.1.1977. מפקדת חיל האוויר הודיעה על צעדים שנקטה לבירור הסיבות לליקויים, לרבות מינוי קצין בודק. היא גם הודיעה, שתשובה יותר מפורטת תינתן מקץ שבועות אחדים. משרד מבקר המדינה יתייחס למידע הנוסף, יסכם תוך התחשבות את ביקורתו ויעקוב אחר תיקון הליקויים.

תחזוקת מסוקים

פעולות תחזוקה של מסוקים כוללות טיפול מונע ובדיקות שוטפות ומחזוריות במסוקים ובאבי-זריהם: מטרתן של פעולות אלה להבטיח את תקינותם של המסוקים וכן לגלות, מוקדם ככל האפשר, תקלות ופגמים העלולים לפגוע בבטיחות הטיסה או לגרום בלאי בלתי רגיל. מפקדת חיל האוויר הוציאה מערכת הוראות בדבר אופן ביצוע הטיפולים הבדיקות, הנעשים בטייסות המסוקים,

וחלקם בטייסות תחזוקה של היחידות; בדיקות ותיקונים מורכבים במיוחד מבוצעים על ידי יחידה מיוחדת של החיל או במפעלים אורחיים.

בחודשים מאי–נובמבר 1976 ערך משרד מבקר המדינה בשתיים מיחידות החיל ביקורת על סדרי האחזקה של המסוקים. ביחידה א' נבדקו סדרי האחזקה של מסוקים מסוג אחד ובשתי יחידות משנה של יחידה ב' של מסוקים משלושה סוגים אחרים. עוד נבדקו ביחידה א' סדרי האחזקה של מערכות המותקנות במסוקים. בדיקות השלמת נעשו במפקדת חיל האוויר. הביקורת התייחסה בעיקר לפעילות בתקופה דצמבר 1975 – יולי 1976 והממצאים היו בתחום שמישות המסוקים, סידרי ביצוע שינויים, אחזקת מנועים, סדרי הסמכת טכנאים, שמישות זווית הפעלה, ציוד בדיקה וציוד קרקע ודרישות לחלקי חילוף.

ממצאי הביקורת נדונו עם מפקדת חיל האוויר ועם מפקדי היחידות הנוגעות בדבר.

בדיקות במסוקים

הבדיקות העיקריות, שיש לבצע במסוקים הן: בדיקה לפני טיסה; בדיקה לאחר טיסה, בדיקה יומית, בדיקה מחזורית ובדיקות ביניים בין הבדיקות המחזוריות. במסגרת הבדיקות המחזוריות נעשית בדיקה כללית של מערכות המסוק, ומוחלפים רכיבים לפי הצורך. את ביצוע הבדיקות והטיפולים יש לרשום בספר המסוק ובטופסי הבדיקה המתאימים.

ביחידה א' נבדקו הרישומים על ביצוע בדיקות ביניים במסוקים בתקופה ינואר–ספטמבר 1976. נמצא, כי בטופסי הבדיקה של מסוקים היו סעיפי עבודה מסוימים, שבהם לא חתם המבצע, וסעיפים, שבהם לא הייתה חתימת מבצע בדיקה נוספת וחתימת מבקר אווירונאוטי, כנדרש. במסוקים אחדים לא בוצעו בדיקות החימוש, כדרוש לפי טופס הבדיקה.

הסמכת טכנאים

חיילים חדשים, המוצבים לטייסות, הם בוגרי קורסים מקצועיים של בית הספר הטכני של חיל האוויר, אך עם סיום הקורס וקבלת שלב מקצועי ראשוני הם אינם מוסמכים עדיין לעבוד על המסוקים. את ההסמכות הראשונות לביצוע עבודות במסוקים רוכשים החיילים בטייסת בתום תקופה.

כדי להבטיח, שטכנאי לא יבצע עבודות, שבהן אינו בקיא, חולקו עבודות האחזקה במסוק מכל סוג לנושאים, שעליו ללמוד אותם, ובקיאותו בהם נבחנת בחינה עיונית ומעשית.

בדיקה מסוגרת של מבחני ההסמכה, שנערכה על ידי משרד מבקר המדינה, באחת מיחידות המשנה של יחידה ב' העלתה מקרים, שהתשובות במבחני ההסמכה של טכנאים שונים היו זהות לחלוטין בתוכנם, ומקרים, שמבחני ההסמכה של אותו טכנאי נכתבו בכתב יד שונה. עוד נמצאו מקרים, שהחתימות והפרטים האישיים המקוריים שוננו, ותחתם נכתבו פרטים אחרים. קצין בודק, שמונה על ידי היחידה בעקבות הביקורת, המליץ על ביטול ההסמכותיהם של שבעה חיילים, שבמבחניהם נתגלו אי הסדרים; שלילת הזכות להיות מבקר אווירונאוטי בחיל האוויר משני מבקרים אווירונאוטיים, שאישרו את המבחנים; רישום הערה על שותפות במעשים, שיש בהם חוסר יושר אישי והונאה, בתיקיהם האישיים של הטכנאים המעורבים, והעמדה לדין משמעתי בגין מעילה באימון, שותפות במעשה מרמה, זיוף והונאה. מפקד היחידה אישר את ההסמכות והביא אותן לידיעת מפקדי היחידות המשנה בציינו, שניתן לבצע את משימות חיל האוויר, רק תוך שמירה על כנות, הגינות ויושר ללא סייג. המפקדים נדרשו לוודא, שאין ביחידותיהם מקרים דומים לאלה, שהועלו על ידי משרד מבקר המדינה. בתחילת ספטמבר 1976 הועמדו ארבעה מהחיילים לדין בפני מפקדם וננפו, שלושה מהם גזיפה חמורה (שלושת החיילים האחרים השתחררו בינתיים מהשירות); שני המבקרים האווירונאוטים הועמדו לדין בפני מפקד טייסת תחזוקה, ננפו על ידו ונשללה מהם הזכות להיות מבקרים אווירונאוטיים קבועים; כן נקבעה אחריותו של הקצין הטכני למעשיהם של החיילים, שעליהם היה ממונה, והערה בנידון נרשמה בתיקו האישי.

ביצוע עבודות ללא הסמכה

בהוראות מפקדת חיל האוויר נקבע, כי "ביצוע עבודות בציוד ייעודי של חיל האוויר על ידי טכנאים בלתי מוסמכים עלול לפגוע בבטיחות הטיסה, לסכן חיי אדם ולגרור נזק לציוד יקר".

ביחידה א' העלתה בדיקה מסורגת של ריכוזי ההסמכות ובחינות ההסמכה של מכונאים, לרבות השוואה לחתימות על ביצוע עבודות בספרי מסוקים, כי בשמונה מקרים חתמו מכונאים על ביצוע עבודות, בלא שהייתה להם הסמכה מתאימה. 13 מקרים דומים הועלו ביחידות המשנה של יחידה ב'. מפקדת חיל האוויר הודיעה למשרד מבקר המדינה, בינואר 1977, כי היחידה נקטה צעדים, שלא יישנו מקרים כאלה בעתיד. עוד הודיעה מפקדת החיל, כי היא עומדת בעתיד הקרוב לשנות את שיטת ההסמכות.

העברת מכונאים משלב מקצועי ראשוני לשלבים יותר מתקדמים טעונה מבחן מקצועי, המותנה ברכישת מספר מסוים של הסמכות. בדיקת התיקים האישיים של מכונאים ביחידה ב' העלתה, כי המכונאים ניגשו למבחן מקצועי ועמדו בו, בלי שהיה להם מספר ההסמכות הדרוש. ממצאים דומים הועלו לגבי חמישה מכונאים ביחידה א'.

ציוד בדיקה

שמישותו של ציוד בדיקה צריכה להבדק בפרקי זמן קבועים. לאחר הבדיקה מודבק על הציוד תג המעיד על שמישותו בציוד המועד, שבו יפוג תוקף הבדיקה. ב-12.10.1976 בדק משרד מבקר המדינה ביחידה א' את תגי השמישות של מדי-פיתול. נמצא, כי פג תוקף הבדיקה של ארבעה מדי-פיתול, מהם של שלושה עוד מאפריל 1976; שני מדי-פיתול היו בלא תגי שמישות, ובשני מדי-פיתול אחרים היו תגי שמישות קרועים, ולא ניתן היה לקבוע על פיהם את המועד, שבו פג תוקף הבדיקה.

ביחידה ב' נבדקה ב-10.11.1976 שמישות ציוד הבדיקה במתקן להרצת מנועים. נמצא, כי תוקף הבדיקה של 21 משעוני המתקן פג במארס 1976.

ציוד קרקע

ציוד הקרקע ביחידות המשנה הוא ברובו ציוד בלתי ממונע כגון: מנופים, מגבהים, עגלות מצברים להתנעה, עגלות להובלת מנועים, עגלות חימוש ותאורה. בהוראות מפקדת חיל האוויר נקבע, כי מפעיל ציוד זה חייב לבדוק אותו. את הבדיקות יש לרשום בטפסים המוצמדים לפריטי הציוד. מתוך עיון בטפסים אלה התברר, כי היחידות לא הקפידו על ביצוע הבדיקות הדרושות במועדים שנקבעו. כך, למשל, נבדקו ביחידה ב' בתחילת ספטמבר 1976 הרישומים בדבר הבדיקות בעגלות להובלת מנועים. התברר, כי לשמונה מן העגלות פג תוקף הבדיקה בשנים 1974 ו-1975. גם בעגלות האחרות פג תוקף הבדיקה או שלא הוצמדו להם תגי השמישות.

באחת מיחידות המשנה של יחידה ב' התברר לביקורת, כי לגבי שבעת פריטי ציוד קרקע נרשמו, על פי הנחיית האחראי על הציוד 'במקום', בדיקות שלא בוצעו בפועל. הממצאים הובאו לידיעת מפקד טייסת התחזוקה, שהודיע למשרד מבקר המדינה, כי הוגשה תלונה נגד האחראי. ממצאים אלה יש בהם כדי לעורר ספק במהימנות הרישומים בדבר בדיקות בכלל ציוד הקרקע שביחידת המשנה.

עוד העלתה הביקורת ביחידה דלעיל, כי שניים מבין המנופים המיועדים לפירוק להבים בתנאי שדה לא היו שמישים מאז יוני 1974, כשהתגלה חוסר בפריט הדרוש לתיקונם.

מנופי הצלה

לאחד מסוגי המסוקים שביחידה ב' נרכשו באמצעות יצרן המסוק מנופי הצלה. המנופים התקבלו בלי ספרות ההדרכה הדרושה לאחזקתם ובלי קטלוגים לחלקי חילוף. מפקדת חיל האוויר הסבירה, שהדבר נבע מכך שיצרן המנוף סירב לספק ליצרן המסוק את הידע הדרוש לחיל האוויר. בעת הביקורת, באוגוסט 1976, לא היו שמישים 13 מהמנופים שביחידה. מפקדת חיל האוויר הודיעה למשרד מבקר המדינה, בינואר 1977, כי יש כבר ברשותה הידע הדרוש לאחזקה ולתיקון המנופים וכי הוזמנו החלפים הדרושים.

אחזקת מערכת ביחידה א'

הוראות מפקדת חיל האוויר מחייבות בדיקה חודשית של המערכות. נקבע, כי מערכת, שלא נבדקה במועד יש לראותה כלא שמישה. את ביצוע הבדיקות ואת התקלות שהתגלו במהלכן

יש לרשום בספר המערכת. בתחילת נובמבר 1976 בדק משרד מבקר המדינה, על פי ספרי המערכות, את ביצוע הבדיקות בתקופה ינואר-יוני 1976. התברר, כי בשלוש מבין חמש המערכות שנבדקו לא בוצעו בתקופה דלעיל הבדיקות התודשיות הדרושות. בשתי מערכות נוספות נמצא, כי לא נערכו הבדיקות כסדרן.

יחידה א' מדווחת כל יום למפקדת חיל האוויר על שמישות המערכות. בדיקה מסורגת של חמישה דו"חות מהתקופה מאי-יוני 1976 העלתה, כי גם מערכות, שלא נבדקו בדיקות חודשיות, הוצגו כשמישות. הובהר, כי דיווח השמישות התבסס על בדיקה חלקית של הפעלת המערכות ולא על הבדיקות המפורטות שנקבעו בהוראות.

מהשוואת חתימות הטכנאים בספרי המערכות על ביצוע עבודות שונות לריכוזי ההסמכות שבתיקיהם האישיים התברר, כי שלושה טכנאים חתמו על ביצוע עבודות מסוימות, בלי שהייתה להם הסמכה לכך.

*

מהממצאים עולה, שכדי להבטיח תחזוקת המסוקים ברמה נאותה דרוש להגביר את מערכת הבקרה הפנימית של היחידות שנבדקו, כולל נקיטת אמצעים משמעתיים מתאימים. כן יש לשפר את ההדרכה המקצועית של צוותי הקרקע.

הטסת חיילים במטוסים קלים

חיל האוויר מטיס אנשים ומוביל ציוד במטוסי תובלה מסוגים שונים, במטוסים קלים ובמסוקים. נוהלי התובלות והגדרת הזכאים להן נקבעו בפקודות מפקדת חיל האוויר ובהוראות מבצעיות של החיל. ריכוז הדרישות לתובלות, אישורן והפיקוח על ביצוען מוטלים על יחידה במפקדת חיל האוויר.

משרד מבקר המדינה ערך בחודשים מארס-יוני 1976 ביקורת על סדרי הובלת נוסעים לצרכים מינהליים במטוסים קלים של חיל האוויר. הביקורת נערכה ביחידת שליטה, ובחמישה בסיסים של חיל האוויר.

מטוסים קלים בקווים קבועים

מטוסי תובלה קלים טסים בין בסיסי חיל האוויר בקווים קבועים. הטיסות מבוצעות במטוסים משלושה סוגים: מטוס א', ב' ו-ג' — מפקדת חיל האוויר מחשבת מפעם לפעם את מחיר שעת הטיסה לכל סוג של מטוס, הכולל הוצאות על דלק ואחזקה בלבד. לפי המחירים, שנקבעו בסוף שנת 1975 ובראשית 1976, היה מחיר שעת הטיסה במטוסים הנ"ל: 922 ל"י, 750 ל"י ו-590 ל"י, כסדר המטוסים.

בשנת 1975 הפעיל חיל האוויר קווי טיסה קבועים במטוסי תובלה קלים; שישה מהם בוטלו במרוצת השנה. מדצמבר 1975 עד מארס 1976 בוצעו 684 טיסות תובלה, בכל שלושת סוגי המטוסים, כ-40 טיסות בשבוע, בהוצאה כוללת של כ-900,000 ל"י (לפי החישוב של מחיר שעת טיסה כמפורט לעיל), מתוך זה 640,000 ל"י עבור 13 הקווים המופעלים במשך השבוע.

פקודת מפקדת חיל האוויר קובעת, כי טיסה בקו קבוע תתקיים, אלא אם הבסיס האחראי לטיסה יודיע על ביטולה או על קיצור מסלולה. הטיסה תתקיים, גם אם יטוס בה "זכאי טיסה" אחד בלבד.

— בדיקת עלות הטיסה, על פי נתוני מפקדת חיל האוויר, ותפוסת המטוסים בקווים הקבועים ב-684 טיסות, שבוצעו מדצמבר 1975 עד מארס 1976, העלתה, כי 7 טיסות בוצעו עם נוסע אחד; 26 טיסות עם שני נוסעים ו-37 טיסות עם שלושה נוסעים. מתוך 560 טיסות, שאינן כוללות את הטיסות לבסיס המרוחק ביותר, היו 66 טיסות (12%), שבהן הייתה ההוצאה לנוסע גבוהה מ-250 ל"י, ביניהן הייתה ההוצאה לנוסע ב-18 טיסות בין 400-800 ל"י ובשש טיסות בין 800 ל"י ו-1,000 ל"י ואף יותר.

— מדצמבר 1975 עד מארס 1976 בוצעו 13 טיסות להטסת קצינים מצפון הארץ אל סיני; מחירה של כל טיסה היה כ-1,400 ל"י בממוצע. בדיקת תפוסת המטוסים שטסו בקו זה העלתה, כי בשני מקרים טס מטוס ריק לצפון הארץ, אסף נוסע אחד לסיני וחזר ריק למרכז הארץ; בשלושה מקרים טסו שני נוסעים ובשבעה מקרים טס המטוס עם 3-4 נוסעים; רק במקרה אחד הייתה תפוסת המטוס מלאה. באותה תקופה בוצעו גם 24 טיסות להסעת המשרתים ביחידה שבדרום הארץ, לקרבת מקום מגוריהם במרכז הארץ וחזרה: מחיר כל אחת מהטיסות היה בממוצע 1,300 ל"י. בקו זה מקיים החיל גם הסעות סדירות באוטובוסים.

— הנתיבים ולוח הזמנים של הטיסות בקווים הקבועים לא היו ידועים ביחידות צה"ל, פרט ליחידות חיל האוויר, ואף לא במרכז הובלה, הכפוף למטכ"ל/אג"א והאחראי להסעות בצה"ל. אף לא נעשו בכוחות היבשה הסדרים ארגוניים הכרוכים בהסעת החיילים, כמו הסעות מהבסיס ואילו, סדרי הזמנת מקומות לטיסות וכו'. בעקבות הביקורת הודיע מטכ"ל/אג"א למשרד מבקר המדינה, כי תוצא הוראה לשנן את הפקודה בכל יחידות צה"ל.

מטוסים קלים בבסיסי חיל האוויר

נוסף על הקווים הקבועים הקצתה מפקדת חיל האוויר לבסיסה, לצורך ביצוע הובלות שונות, מטוסים קלים, ובמקרה אחד — לבסיס מרוחק — גם שני מטוסי סילון ("פוגה").

הביקורת על השימוש במטוסים הקלים בשלושה בסיסים העלתה, כי ליחידת שליטה שבמפקדה לא היו מידע ופיקוח על טיסות התובלה של המטוסים האלה.

מבדיקת רוב "תחקירי צוות אוויר", שנכתבו על ידי הטייס בסיומה של כל טיסה, עולה, כי בחמישה מקרים בוצעו טיסות תובלה במטוסים קלים במקביל לטיסות של מטוסים בקווים הקבועים, שהיו בהם מקומות פנויים.

בבסיס אחד הוצבו שני מטוסים קלים. מדצמבר 1975 עד מארס 1976 בוצעו בהם 180 שעות טיסה בהוצאה כוללת של כ-106,000 ל"י, ומאפריל עד ראשית יוני 1976 בוצעו 90 טיסות במטוסים הקלים, מהן 30 להטסת מפקד הבסיס ומפקדי הטייסות לדיונים במפקדת החיל. שלושה קציני מילואים, המוצבים בבסיס ומגוריהם במקומות שונים בארץ, מוטסים באישור מפקד הבסיס משדות תעופה הסמוכים למקום מגוריהם אל מקום שירות המילואים שלהם וחזרה. בחודשים אפריל ומאי 1976 בוצעו תשע טיסות כאלה. שלוש טיסות נוספות בוצעו לאירועים חברתיים, שהיו בבסיס.

בבסיס אחד טס מטוס קל מאפריל ועד נובמבר 1975 419 שעות טיסה, בהוצאה כוללת של כ-346,000 ל"י. לתקופה מדצמבר 1975 עד מארס 1976 הוקצו 278 שעות טיסה, מהן נוצלו 108 שעות, בהוצאה של 63,500 ל"י. במטוס משתמשים בדרך כלל להטסת מפקד הבסיס וקציניו לדיונים במפקדת החיל, להסעת מרצים לימי עיון ועוד. בבסיס מצויים עוד מטוסים לשימוש מינהלי של בית הספר לטיסה, שביצעו בשנת 1975 382 שעות טיסה בהוצאה של כ-225,000 ל"י. הרישומים לגבי שלושת המטוסים אינם כוללים רישום של יעד הטיסה, כנדרש, ובמקרים אלה לא ניתן היה לדעת, לאלו צרכים בוצעו הטיסות.

לבסיס בדרום הארץ הוקצבו, עבור משימות שונות, שני מטוסים קלים ושני מטוסי סילון מסוג "פוגה", המשמשים בחיל האוויר להדרכה. שני המטוסים הקלים שימשו למשימות של הבסיס ולהטסת קציני צוות אוויר למרכז הארץ. לבסיס זה מגיעות פעמיים ביום טיסות בקווים הקבועים וכן טיסות מיוחדות, בסוף השבוע, במטוסי תובלה גדולים. ביוני 1976 יצאו המטוסים הקלים ל-75 טיסות, 61 מהן כתוספת באותו זמן, שבו התקיימו הטיסות הקבועות. ההוצאה על טיסה ב"פוגה" מהבסיס אל מרכז הארץ וחזרה, הנמשכת כשעה, הייתה ביוני 1976 כ-3,300 ל"י. טיסה במטוס הקל לאותו יעד נמשכת 2:40 שעות, וההוצאות עליה הייתה כ-1,800 ל"י.

ביוני 1976 היו בבסיס רישומים לגבי הטיסות בחודשים אפריל-מאי 1976 בלבד. בחדשים אלו טסו מטוסי ה"פוגה" כ-53 שעות בהוצאה של כ-165,000 ל"י. מחלקת תכנון וארגון בחיל האוויר לא היקצתה לבסיס שעות טיסה במטוסי ה"פוגה". מרבית הטיסות בוצעו על ידי מפקד הבסיס וסגנו. מפקד הבסיס נהג לטוס אל מקום מגוריו במרכז הארץ פעמים מספר בשבוע. המפקד הקודם של אותו בסיס המשיך זמנית להתגורר בבסיס. לפי הרישומים מהחודשים אפריל ומאי 1976 יוצא, כי הוא טס ב"פוגה" אל מרכז הארץ, באישור המפקד הנוכחי, וביצע 6:20 שעות טיסה בהוצאה של כ-20,000 ל"י; אל בסיס זה מתקיימות טיסות תובלה של הקווים הקבועים, וכן טיסות של חברת "אריקע".

לדעת הביקורת יש לראות בחומרה את העובדה שנעשה שימוש במטוס מסוג "פוגה" למטרות שאינן מבצעיות או לאימונים.

בעקבות הביקורת הודיע מפקד חיל האוויר למשרד מבקר המדינה בינואר 1977, כי יוגבר הפיקוח על השימוש במטוסים הקלים בבסיסי חיל האוויר, ומטוסים אלה יופעלו בעתיד רק על פי היתרים, שיתקבלו מיחידת שליטה כדי למנוע שימוש בהם שלא לצרכים, שלהם הוגדרו.

תובלות במטוסים קלים לקצינים בכירים

מטוסי התובלה הקלים מבצעים טיסות לקצינים בכירים, לפי הזמנות מיוחדות, נוסף על הטיסות בקווים הקבועים. מפקדת חיל האוויר העמידה בדרך קבע לרשות שני קצינים בחיל, בדרגת סגן אלוף, מטוס קל מסוג שונה מאלה, שהוזכרו לעיל, לשם טיסה ממקום מגוריהם ליחידותיהם.

— על פי דו"חות החיל טס קצין אחד מבסיס, שבו הוא גר, ליחידת בקרה במשך שנת 1975 151 שעות טיסה, בהוצאה של 47,000 ל"י. ארבעה אנשי מילואים הוצבו לשמירה על המטוס, כיוון ששהה במנחת מחוץ ליחידה. הקצין השני טס בחודשים מארס עד יוני 1976, כ־50 שעות בהוצאה של כ־18,000 ל"י. ליחידת שליטה שבמפקדת חיל האוויר לא היה פיקוח על טיסותיהם של שני הקצינים.

— מטוס מסוג ג' הועמד לרשות קצין נוסף כדי להגיע למקום מגוריו. במשך כחודשיים ביצע הקצין 22:50 שעות טיסה בהוצאה של 15,400 ל"י. בסוף מאי 1976 הורתה יחידת שליטה בחיל האוויר להעמיד לרשות חמישה קצינים עובדי המטה, וביניהם קצין זה, טיסה בקו קבוע מהמטה אל מקום מגוריהם בדרום הארץ.

מפקד חיל האוויר, בהסבריו למשרד מבקר המדינה, הדגיש את צורכי הניידות המיוחדים של ממלאי התפקידים בחיל בגלל ריכוזיותו, וכן את ההיבט של תנאי שירות, המתבטא בהעמדת אפשרות טיסה כאמצעי תחבורה לאנשי צוות אוויר ולקצינים אחרים, שרובם משרתים תקופות שירות ארוכות, לעתים בבסיסים מרוחקים, וגם חייבים בניידות לשם שמירה על כושרם המבצעי. לדעת הביקורת רצוי, שהקריטריונים וההסדרים לשימוש במטוסים למטרות מינהליות ייקבעו בשיתוף עם גורמי מטכ"ל. עוד דרוש להבטיח שמירה על כללי החסכון בהפעלת הטיסות.

טיסות לחוץ לארץ

1. חיל האוויר מבצע טיסות לחוץ לארץ. הצוותים, שהטיסו את המטוסים, נקבעו על ידי מפקדי הטיסות, בתיאום עם יחידת השליטה במפקדה. לעתים צורפו לטיסות אלה נוסעים, מיחידות שונות בצה"ל, שנקבעו על ידי ועדה במטכ"ל/אכ"א.

— על פי נוהלי חיל האוויר המבוססים על חוק מס נסיעות חוץ, תשי"א—1950, חייב נוסע לחוץ לארץ במטוסי החיל, שאינו איש צוות המטוס, בתשלום מס נסיעות מלא — מס קצוב ועוד 15% ממחיר כרטיס "אל-על" לארץ היעד וחזרה. על הנוסעים הוטלו תשלומים נוספים: \$ 8 עבור מזון, \$ 20 עבור הוצאות לינה ועוד; תשלומים אלה אינם חלים על צוות המטוס. בדיקה של רשימת הצוותים בטיסות לחוץ לארץ העלתה, כי ב־20 טיסות היו שישה מקרים שקצינים בכירים בחיל האוויר צורפו לטיסות, בלי שהיו אנשי צוות ולא חוייבו בתשלומים, שפורטו לעיל. הכללתם כאנשי צוות אף זיכתה אותם בתשלומי אש"ל של \$ 21 ליום.

2. חיל האוויר שולח את אנשיו לחוץ לארץ להשתלמויות ולמילוי תפקיד. במסגרת זו יצאו לחוץ לארץ, מינואר עד מאי 1976, 330 אנשים. הטסתם הייתה בהתאם להוראות משרד הבטחון במטוסי חברת "אל-על" ובתשלום. הביקורת העלתה מקרים רבים של יציאת משתלמים במטוסי "אל-על" באותו יום, או במועד סמוך, שבו יצאו מטוסי חיל האוויר לאותו יעד. לדעת הביקורת יש לבצל את המקומות הפנויים במטוסי חיל האוויר, כדי להטיס בהם משתלמים, לפני הפנייתם לטיסה בחברת "אל-על".

עבודות בינוי בחיל הים

מפקדת חיל הים אחראית לייזום עבודות הבינוי של החיל. ראש ענף בינוי הוא קצין הבינוי של החיל. יחידת הבינוי החילוית מבצעת עבודות, בינוי קטנות ועבודות בדק ותחזוקה. תכנון עבודות הבינוי נעשה לרוב על ידי מתכננים אזרחיים; עוד מעסיק ענף הבינוי משרדים הנדסיים אזרחיים בעבודות ייעוץ, תיאום ופיקוח. ההתקשרות החויתית עם משרדים הנדסיים אזרחיים היא בידי משרד הבטחון, ודרכי בחירתם נקבעו בהוראות.

בחדשים פברואר-מאי 1976 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על אופן מסירת עבודות למתכנני חוץ, לרבות ייעוץ, תיאום ופיקוח, וכן על הביצוע של עבודות בינוי, בדק ותחזוקה, עיתוד ורכישה של אפסניה, ופיקוח על עבודה בשעות נוספות. הביקורת גערה בענף הבינוי וביחידת הבינוי החילוית והתייחסה לשנות הכספים 1974 ו-1975, ולגבי מסירת עבודות תכנון גם לשנת 1973 בדיקות השלמה נערכו בלשכה המחוזית צפון של אגף בינוי ונכסים במשרד הבטחון.

בשנות הכספים 1974 ו-1975 ניתנה עיקר ההקצבה לבינוי חדש ומיעוטה לבדק ותחזוקה. ב-1974 הייתה ההוצאה 77.40 מליון ל"י וב-1975 כ-75.90 מליון ל"י*.

תפקידי ענף הבינוי הם תכנון עבודות, מעקב תקציבי אחרי הבינוי, והנחיה מקצועית של יחידת הבינוי החילוית. ב-1974 היו מאוישים בענף רק כ-50% מתקן המשרות המקצועיות. באפריל 1976 כלל תקן כוח האדם בענף תפקידים של מהנדסי בינוי וחשמל ותפקידי טכנאים; המצבה הצביעה על איוש של 60% מהתקן.

מסירת עבודות תכנון

ההוצאה על תכנון הסתכמה ב-1973 ב-1.3 מליון ל"י, ובכל אחת מהשנים 1974 ו-1975 בכ-1.5 מליון ל"י, בס"ה — 4.3 מליון ל"י. רוב עבודות הבינוי של החיל תוכננו על ידי מתכנני חוץ. מצב זה נוצר לדברי ראש הענף מחוסר כוח אדם ברמה מקצועית מתאימה במדור התכנון**.

ועדה חילוית מוסמכת לבחור את המתכננים בפרוייקטים, שאומדן ההוצאה על ביצועם הוא עד 250.000 ל"י, ואילו לגבי פרוייקטים, שאומדן ההוצאה עליהם עולה על סכום זה, על החיל (להלן היום) לקבל אישור של "הוועדה לבחירת מתכננים" במשרד הבטחון. הוראת החיל אינה מחייבת את הוועדה החילוית לנמק את הסיבות למסירת עבודות תכנון למתכנן חוץ. הוועדה נוהגת לציין במקרים כאלה, שהמתכנן הוא מומחה לסוג זה של עבודה או שתיכנן בעבר פרוייקט דומה עבור החיל.

התקשרות עם מתכנן

בפברואר 1973 סיים את שירותו בצה"ל קצין בדרגת סגן אלוף, מהנדס, שכיהן בתפקיד ראש ענף בינוי. לאחר שחרורו ייסד המהנדס חברה לתיאום ופיקוח הנדסי והקים, בשותפות עם מהנדס אחר, עוד משרד לתכנון ולפיקוח. סמוך לשחרורו כלל משרד הבטחון את המהנדס ואת המשרד, שהוא היה שותף בו, ברשימת המתכננים של מערכת הבטחון. השותף קיבל ממשרד הבטחון, בהמלצת ענף הבינוי, עבודות תכנון עוד בתקופה, שקדמה לסיום שירותו של הקצין.

בהמלצת ענף הבינוי של החיל מסר משרד הבטחון למהנדס, מיד עם שחרורו מצה"ל, עבודות תכנון, ייעוץ ותיאום. בשנים 1973-1975 נמסרו למהנדס ולמשרד, שבו היה שותף, עבודות תכנון בהיקף כספי כולל של 471,000 ל"י. ממאוס 1973 ועד פברואר 1974 שולם לו סכום של כ-245,000 ל"י; מזה כ-222,000 ל"י על פי חווים, שאישר משרד הבטחון לפי המלצת ראש ענף בינוי. וכ-23,000 ל"י בהתקשרות ישירה בין הענף לבין המהנדס. נוסף על כך קיבל המהנדס השותף, באותה תקופה, עבודות תכנון מחיל הים בסכום של כ-67,000 ל"י, מזה כ-64,000 ל"י בחווים, שאישר משרד הבטחון על פי המלצת ראש הענף, וכ-3,000 ל"י באמצעות הזמנות עבודה של הענף.

* על תקציבי בינוי בצה"ל ראה בדו"ח זה, עמ' 624.

** בדבר ביקורת קודמת על מסירת עבודות תכנון במערכת הבטחון ראה דו"ח שנתי 25 (עמ' 774).

בשלושה פרויקטים בהיקף של כ-9 מליון ל"י, שתכנונם או ביצועם החלו בתקופה, שבה שירת המהנדס כראש ענף בינוי בחיל הים, המשיך המהנדס לטפל לאחר שחרורו כמתאם, מפקח עליון או נציג היום.

בהסברי חיל הים לביקורת נמסר, שהחיל היה זקוק לשירותי המהנדס לאחר שחרורו בגלל בקיאותו בצורכי החיל בכלל ובפרוייקטים שהחל לטפל בהם לפני שחרורו בפרט. ההתקשרות אתו הייתה על דעת מפקד החיל.

להלן ממצאי הביקורת:

(א) במסגרת אחת העבודות, שלגביהן פורסם מכרז, הסמיך ראש ענף ציוד במפקדת חיל הים את המהנדס לייצג את החיל בפני גורמי חוץ, בלי שהיה רשאי לעשות כן. באותה עבודה הוטל על המהנדס, במארס 1973, "תיאום התכנון", בשכר טרחה של 16,200 ל"י, שהוגדל לאחר קבלת תוצאות המכרז, שפירסם משרד הבטחון, ל-26,500 ל"י. תביעת המהנדס לתשלום נוסף עבור "תיאום ביצוע" בסך 17,650 ל"י לא אושרה על ידי משרד הבטחון מאחר ששירות זה לא נכלל בהתקשרות מלכתחילה. על אף זאת, לאחר שהמהנדס הגדיל את התביעה בעד "תיאום ביצוע", שילם לו החיל במישרין סך 21,000 ל"י.

(ב) בעבודה אחרת הגיש המהנדס חשבון שכר טרחה בסך 22,400 ל"י, ובו סעיף "תיאום ביצוע כנציג היום"; תיאום ביצוע הוא תפקיד המוטל על מפקחי משרד הבטחון. החשבון אושר על ידי החיל ועל ידי משרד הבטחון.

(ג) בחודשים נובמבר ודצמבר 1973 אישר המהנדס כ"נציג היום" חשבוניות בסך 30,000 ל"י, שהגיש שותפו, שתכנן את שלד המבנה. החשבוניות אושרו על ידי שני ממלאי תפקידים נוספים בענף הבינוי.

(ד) באוגוסט 1973 אישרה הוועדה לבחירת מתכננים את משרדו של המהנדס ושותפו כמתכננים ראשיים וכמתאם עבודות הנדסה אזרחית לגבי עבודה אחת. שכר הטרחה נקבע בסך 165,000 ל"י. לפי הסכם שינויים מינואר 1976 הוגדל שכר הטרחה ל-180,000 ל"י. הביקורת על חישוב שכר הטרחה העלתה שלושה סעיפים, המסתכמים ב"22,600 ל"י, שלא היה נכון לאשרם, מאחר שלא תאמו את פרטי ההתקשרות.

במשך כשנתיים וחצי לאחר שחרורו השתמש המהנדס, לצורך ניהול עבודותיו, במשרד, שהועמד לרשותו באחד מבסיסי החיל, וניתנו לו — בניגוד לפקודת מטכ"ל — שירותי הדפסה וטלפון ללא תמורה. מפקדת חיל הים הודיעה, בספטמבר 1976, כי השימוש במשרד היה לצורך עבודות של החיל בלבד.

אף כי לא נמצא, שעל העניין הנדון חלים האיסורים, שעל פי חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), תשכ"ט—1969, הרי במסירת עבודות לעובד, שפרש ומציע שירותים במקצוע חופשי, יש לשמור על סדרים נאותים, ולא ליצור מצב, שבו עלולה להישלל מאחרים, הכשירים לכך, ההזדמנות ליכוח בעבודות כאלה. דרושה במקרים כאלה ערנות מיוחדת לשינוי בסטטוס של גותן השירותים הן במה שנוגע ליחסים עם עובדי המזמין והן ליחסים עם גורמים אחרים כדי למנוע פגיעה בכללי מינהל תקין.

עבודות בביצוע קבלנים

בבדיקת תיקי עבודות שבוצעו על ידי קבלנים באמצעות משרד הבטחון נמצאו שתי עבודות שהופסקו, לאחר שהושקעו בהן סכומים ניכרים.

(א) בתחילת 1971 הוחל בהקמת בניין בן שתי קומות לבית מלאכה למכשירים בהוצאה של 2.43 מליון ל"י. באמצע אותה שנה החליטה מפקדת החיל לבנות שלוש קומות נוספות על גבי הבניין בשביל בית מלאכה לציוד אלקטרוני. התכנון הראשוני של הקומות הנוספות הושלם באפריל 1972. תכנון הקומות הנוספות לא היה מפורט ולא נקבע, אלו מערכות יותקנו בהן, וגם לא נעשה תכנון פונקציונלי לגבי ניצול השטח שייבנה. עלות הביצוע של שלוש הקומות הנוספות נאמדה ב-2.5 מליון ל"י.

במכרז לבניין שלוש הקומות, שנערך באוגוסט 1972, זכה קבלן, שהצעתו הסתכמה בכ-2.97 מליון ל"י. צו התחלת בנייה ניתן באוקטובר 1972, ולפי התווה אמורה הייתה העבודה להסתיים באפריל 1974. במהלך הבנייה אירעו תקלות מחמת ליקויים בתכנון ובתיאום וגרמו בחלקן עיכובים בעבודה. הייתה חפיפה בביצוע הבנייה על ידי שני הקבלנים, שעסקו בהקמת המבנה, במשך למעלה משנה, ונוצרו הפרעות, שהביאו במארס 1974 להפסקה זמנית בעבודה. גדרשו שינויים, כגון תוספת קווי טלפון וחשמל, חפירה וחציבה, ובעטיים ביקש הקבלן השני דחיית מועד סיום הבנייה בחמישה חודשים, עד ספטמבר 1974, ובקשתו אושרה. עד ספטמבר 1974 נסתיימה בניית השלד. עד

פברואר 1975 הושלמה קומה אחת בלבד, והועבר אליה אחד מבתי המלאכה של המסעדה. בשתי הקומות הנוספות ששטחן הכולל 2,670 מ², הופסקה העבודה בראשית 1975. סיכום ההוצאה על העבודה שבוצעה הגיע ל-4.5 מליון ל"י. על פי חוות דעתם של מהנדסי משרד הבטחון, מיוני 1976, נדרשת להשלמת שתי הקומות עד לשלב תפעול השקעה נוספת של כ-3 מליון ל"י. בספטמבר 1976 הודיעה מפקדת החיל למשרד מבקר המדינה, כי התכנון הסופי יסתיים בשנת הכספים 1976, והעבודה תבוצע ב-1977.

באותו בניין נבנה חדר אוכל, ומאחר שהתכנון המוקדם לא היה מלא, התקינו בו בשלב מאוחר יותר חקרה אקוסטית דקורטיבית בהוצאה של כ-30,000 ל"י. נמצא, כי החקרה חוסמת את זרימת האוויר מהמזגנים ואת התאורה הטבעית מהחלונות.

(ב) בפברואר 1975 הוזמן החיל, באמצעות משרד הבטחון, בניית משטח עבודה בגמל חיפה. במכרז לביצוע העבודה זכה קבלן, שהצעתו הסתכמה בכ-886,000 ל"י. העבודה החלה ביוני 1975, וסיימה נקבע לסוף אותה שנה. לפי המפרט הטכני צריך היה לבנות מילוי מאבן למשטח. במהלך הביצוע התברר, כי הקבלן סיפק אבן, שלא תאמה את המפרט, והמפקח מטעם משרד הבטחון הורה שלוש פעמים להפסיק את העבודה לתקופות, שנמשכו מחודש עד חודשיים.

עד המועד, שתוכנן לסיים העבודה, נבנה כשליש מהמשטח. בין הצדדים נקבע, שהעבודה תופסק, המשטח יימסר לחיל כפי שהוא, אף כי לא נעשה בהתאם למפרט. לקבלן שולם סך 270,000 ל"י. במאוס 1976 לא היה המשטח בשימוש ובתכנית העבודה של החיל לשנת 1976 לא נכלל המשך ביצוע העבודה. מפקד החיל הודיע בדצמבר 1976, כי לפי תכנית העבודה לשנת 1977 תימשך בניית המשטח וייעשה שימוש בעבודה שבוצעה.

עד דצמבר 1975 היה החיל רשאי למסור לקבלנים במישרין עבודות, שסכומן המירבי 10,000 ל"י; באותו מועד נתן אגף הכספים במשרד הבטחון אישור לחיל להתקשר במישרין עם קבלנים בעבודות בהיקף עד 20,000 ל"י. העבודה נמסרת בטופס הזמנה. לעבודות, שהיקפן מעל לסכום זה, דרוש אישור משרד הבטחון. בהוראות קבע של החיל נקבע, כי עבודות בינוי יימסרו לקבלנים במקרים, שאי אפשר, או לא כדאי, לעשותן על ידי יחידת הבינוי. העבודות, שהחיל מסר במישרין ראו לקבלנים בשנת העבודה 1975, הסתכמו בכ-2.5 מליון ל"י.

— במאי 1976 היו במתקני החיל 614 מזגנים מסוגים שונים ומצנני מדבר, שתחזוקתם נעשתה בידי קבלנים. ב-1975 שולם בעד תחזוקתם סכום כולל של כ-503,000 ל"י. העבודה נעשתה על ידי תשעה קבלנים, שעמם התקשרו באמצעות 145 הזמנות עבודה וללא פרסום מכרזים לביצוע כלל עבודות התחזוקה. שלושה מבין תשעה הקבלנים קיבלו 110 הזמנות בסכום כולל של 443,000 ל"י — כ-88% מכלל ההוצאה. בספטמבר 1976 הודיעה מפקדת החיל, כי הוחל בתיקון מזגנים במספנת חיל הים, ויחידת הבינוי צימצמה את מספר הזמנות התחזוקה אצל קבלנים.

— יחידת הבינוי הזמינה מקבלנים תשע עבודות, שההיקף הכספי של כל אחת מהן היה 30,000—40,000 ל"י. היחידה פיצלה כל עבודה למספר הזמנות — בסך הכול 35 הזמנות, ומסרה אותן לקבלנים בעת ובעונה אחת; כך לא חרגו לכאורה ההזמנות מההיקף המותר.

— בדיקה של 70 הזמנות עבודה, בסכום כולל של כ-210,000 ל"י, העלתה, ש-52 הזמנות, בסכום של כ-193,000 ל"י, הוכנו בדיעבד, מ-3 עד 68 ימים לאחר שהעבודה נגמרה והקבלנים הגישו חשבוניות.

בינואר 1977 הודיעה מפקדת חיל הים, שניתנה הוראה להקפיד על קיום הנהלים וכי בעתיד יינקטו צעדים נגד החורגים מהם.

עבודות בינוי בביצוע עצמי

יחידת הבינוי של החיל מבצעת כאמור בינוי בהיקף קטן ועבודות בדיק ותחזוקה.

בשנת הכספים 1975 הייתה ההוצאה של יחידות הבינוי כ-11.4 מליון ל"י; 3.9 מליון ל"י לרכישת חומרי בינוי; 3.6 מליון ל"י לשכר עבודה; 2.5 מליון ל"י תשלומים לקבלנים (ראה לעיל); 1.4 מליון ל"י לעבודות ציוד מכני הנדסי.

ניהול חשבונות היחידה הוטל על חיילים, שלא קיבלו הכשרה מקצועית מתאימה, למרות שהיקף ההוצאה השנתית הוא גדול. בעקבות הביקורת הודיעה מפקדת החיל, כי לקראת שנת הכספים 1977 תדרוש תקן לתפקידי ניהול וריכוז של החשבונות.

— ביחידת הבינוי בגרייה, ובה 14 עובדים. הגרייה ייצרה ב-1975, בין היתר, על פי הוראת ענף בנין, פריטי ריהוט בהוצאה כוללת של כ-80,000 ל"י. מרכז ציוד ושירותים, הכפוף למטכ"ל/אג"א, מספק פריטי ריהוט, ואין זה מייעודה של היחידה לייצר אותם.

עבודה בשעות נוספות

1. לפי חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א—1951, ולפי היתר, שנתן מפקח העבודה הראשי במשרד העבודה, מותר לצה"ל להעסיק עובדים אורחיים בשעות נוספות לא יותר מאשר 12 שעות בשבוע ובשום מקרה לא יותר מאשר 4 שעות ביום. פקודת מטכ"ל קובעת, כי במקרה של צורך לבצע משימה דחופה, המחייבת העסקת עובדים מעל למכסה, שנקבעה בהיתר של משרד העבודה, יש לקבל אישור מוקדם לכך מענף תעסוקת אורחים במטכ"ל/אכ"א.

בתקציב חיל הים לשנת הכספים 1975 הוקצבו ליחידת הבינוי 22,000 שעות נוספות לביצוע משימות בדק, תחזוקה ובינוי חדש. בפועל הועסקו עובדים כ-39,000 שעות נוספות (בכללן עבודה בימי המנוחה), דהיינו כ-77% מעל למוקצב.

2. — ב-357 מקרים הועסקו עובדים ללא היתר 51 עד 175 שעות נוספות בחודש אחד לעובד, מהם 149 מקרים, שעובדים הועסקו למעלה מ-100 שעות נוספות בחודש לעומת כ-50 שעות נוספות בחודש, שמוותר להעסיק בהן עובד ללא אישור מוקדם ממטכ"ל/אכ"א.

— ביחידת הבינוי לא היה נוהל בכתב, שיקבע, מי מוסמך לאשר עבודה בשעות נוספות. סגן מפקד היחידה, שהוא אורח עובד צה"ל, רשם מדי יום ביומו בגליון נייר — ולא ביומן עבודה כנדרש — את שמות העובדים, לפי משימות, ואת מספר השעות הנוספות; הגליונות לגבי התקופה אפריל—דצמבר 1975 לא היו תחומים; החל מינואר 1976 אישר מפקד היחידה גליונות אלה בחתימתו. בשנת העבודה 1975 רשם סגן מפקד היחידה לעצמו ולשלושה מנהלי עבודה למעלה מ-1,000 שעות נוספות, שהן כ-86 שעות נוספות בממוצע לחדש; מכסה זו היא כמעט כפולה מהמותר.

— הועלו 40 מקרים, שמספר השעות הנוספות, שנרשמו בגליון היומי, הוגדל, בלא שהתיקון אושר על ידי גורם כלשהו. הועלו עוד 30 מקרים, שנוספו שמות עובדים ברישום היומי או שרישום השעות הנוספות נעשה בכתב יד שונה מזה, שבו נרשמו שמותיהם של רוב העובדים באותו יום.

בספטמבר 1976 הודיעה מפקדת חיל הים, כי בעקבות הביקורת צומצם מספר השעות הנוספות למנהלי עבודה ל-11 שעות בשבוע. כמו כן הוכנו טפסים לרישום השעות הנוספות, ומפקד היחידה מאשר אותם בכל יום. ניתנה הוראה המחייבת את המפקד לחתום בכל מקרה של תיקון ברישום.

3. — בדיקת רישום שעות עבודה נוספות במרחב שלמה, אילת ואשדוד העלתה, כי נרשמו דרך קבע, לכל עובדי היחידה, שעות נוספות בכל אחד מימי החול: במרחב שלמה — 6 שעות, באילת — 5 שעות ובאשדוד — 4 שעות. בימי המנוחה נרשמו דרך קבע לעובדים במרחב שלמה 11 שעות ובאילת 12 שעות נוספות. מספר השעות הנוספות לעובד בשבוע, כולל ימי מנוחה, הסתכם בכ-41—52.

4. — נרשמו שעות נוספות לפועלים, שעבדו בימי מנוחה בעבודות תחזוקה ובינוי חדש במתקני החיל בחיפה ובאשדוד, שעל פי אופיין לא היו עבודות חיוניות עד כדי הצורך לבצען בשבתות. למשל, נרשמו 40 שעות נוספות לחמישה פועלים, שעבדו בריצוף.

לדעת מבקר המדינה יש להתייחס בחומרה רבה לממצאים בדבר העסקת עובדים בשעות נוספות ובימי מנוחה, תוך חריגה מהוראות החוק ומסדרי מינהל תקין.

בספטמבר 1976 הודיעה מפקדת חיל הים, כי ניתנה הוראה האוסרת את העבודה בימי מנוחה ביחידת הבינוי, פרט למקרה של עבודה דחופה ביותר — וזאת לפי הוראת ראש ענף בינוי.

רכישת אפסניה

1. במחסן היחידה, המספק חומרים לביצוע העבודות, היו בסוף מארס 1976 כ-2,200 פריטים, בעיקר חומרי בנין, פריטי אינסטלציה, חשמל, עצים, צבעים ומתכות ופריטי פירוול, שערכם הכספי היה באותו מועד כ-3.18 מיליון ל"י.

בפקודת מטכ"ל נקבע, כי אפסניה שבשימוש צה"ל, פרט לאפסניה ייעודית של חיל הים וחיל האוויר, מחולקת בין חילות התחזוקה של צה"ל מבחינת אחריות מקצועית לתכנון פריטי אפסניה, לקביעת מפרטים, לבחינת קבלה, לקטלוג וכו'. עוד נקבע בפקודה, כי ההרכשה של אפסנית חיל התחזוקה, פרט למזון ודלק, תיעשה באמצעות מרכז ציוד כללי ושירותים.

— בשנת הכספים 1975 רכשה יחידת הבינוי, על פי הוראת מפקדת החיל, ציוד, חומרים וריהוט בהיקף כספי של כ-3.91 מליון ל"י, מזה פריטים בכ-3.37 מליון ל"י ישירות מספקים וכ-0.54 מליון ל"י באמצעות משרד הבטחון.

הרכשת אפסניה, שאיננה אפסניה ייעודית של החיל, בהיקף דלעיל, אינה מייעודה של היחידה, ומטילה עליה עומס מינהלי ניכר. הרכישות נעשות לרוב אצל סוחרים וסיטונאים ובכמויות קטנות יחסית, ולפיכך שילם החיל בדרך כלל מחיר גבוה בכ-15% עד 25% מהמחיר ששילם משרד הבטחון בעד אותו פריט ברכישות מרוכזות, בעקבות מכרו. כך, למשל, שילם החיל, באוגוסט 1975, תמורת 1 מ"ע עץ לבן 1,700 ל"י לעומת 1,500 ל"י ששילם משרד הבטחון; בנובמבר אותה שנה שילם החיל 1,850 ל"י למ"ע לעומת 1,622 ל"י, ששילם משרד הבטחון.

2. בשנת הכספים 1975 רכשה היחידה מוצרים בסכום כולל של 340,000 ל"י: ריהוט ואצטבאות בסך 200,000 ל"י, ציוד להגנה סבילה בסך 90,000 ל"י ומוגנים בסך 50,000 ל"י.

— הריהוט והאצטבאות נרכשו מחמישה ספקים באמצעות טפסי הזמנה, שפוצלו לסכומים קטנים מ-10,000 ל"י, וחלק מהם הוצאו באותו תאריך. ציוד כיבוי אש נרכש אצל ספק אחד על פי 15 הזמנות, למרגת שפקודת הגיל קובעת, כי היא אפסניה שתגופק על ידי מרכז ציוד של אג"א.

הפריטים שרכשה היחידה, ובכלל זה ציוד להגנה סבילה וכיבוי אש, לא נבחנו בחינת קבלה, כנהוג במרכז בינוי ובמרכז ציוד לגבי פריטים דומים. במרכזים אלה יש מדורים מקצועיים, שהתמחו בבחינת אפסניה.

3. ביחידה לא הייתה שיטה לעיתוד מלאי חומרים, שתבטיח בין היתר מניעת רכישות שלא לצורך. בבדיקה של כ-200 כרטיסי ציוד בענפים אינסטלציה, חשמל יעצים, נמצאו 11 פריטים, שנרכשו ללא התחשבות בצריכה בעבר או לפי המשימות שתוכננו לעתיד. הערך הכספי של המצאי ב-11 פריטים אלה היה בעת הביקורת כ-250,000 ל"י; בחלק מהפריטים נצבר מלאי, המספיק לפי הצריכה בעבר ל-4—6 שנים. כך, למשל, נרכשה בדצמבר 1975 כמות של 1,248 מטרים צינור מים מגולבן $\frac{3}{4}$ ", ובפברואר 1976 נרכשו 5,280 מטרים נוספים. בסך הכול היו בסוף מארס 1976 6,438 מטרים צינור, שערכם הכספי היה 50,000 ל"י. הצריכה הממוצעת של פריט זה בכל אחת מהשנים 1972 עד 1975 הייתה 1,000 מ'. לפי צריכה זו יספיק המלאי לשש שנים.

הספקת מפות והפיקוח עליהן

תפקידיה העיקריים של יחידת המיפוי במטה הכללי הם: להכין תכניות שנתיות ורב-שנתיות לפיתוח המיפוי; להכין נתונים הדרושים למיפוי, לעדכן מפות קיימות ולתכנן מפות חדשות; לספק מפות ליחידות צה"ל במסגרת ההקצבות הנקבעות מדי שנה, ולפקח על מצאי המפות. אגף המדידות במשרד העבודה * עוסק בהדפסת המפות, לסוגיהן. יחידת המיפוי מספקת את המפות ליחידות קציני המודיעין בפקודים המרחביים ובזרועות צה"ל; יחידות קציני המודיעין אחראיות להספקת המפות לאוגדות וליחידות אחרות, לרבות יחידות מחסני חירום, ולפיקוח עליהן. בחודשים מארס—יולי 1976 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על סדרי הקצבת המפות לצריכה שוטפת ולשעת חירום ועל סדרי ההספקה והאבטחה של מפות. הביקורת שהתייחסה בעיקר לשנת העבודה 1975, נערכה ביחידות הבאות: יחידת המיפוי, יחידת קצין המודיעין במפקדות של שני פיקודים, אוגדות וחטיבות של הפיקודים.

ממצאי הביקורת נגעו בתחומים הבאים: הדפסת מפות בכמויות גדולות מן הדרוש; מעקב לקוי אחר קביעת התקן של מפות ואחר גיצול הקצבת המפות ליחידות; פיקוח לקוי על תנועת

* בעניין עבודות בביצוע אגף המדידות, ראה דו"ח שנתי 25, עמ' 529; ודו"ח שנתי 26, עמ' 662.

המפות גם מן הבחינה האפסנאית וגם מבחינת אבטחת המפות; אחסנה לא נאותה וליקויים בסדרי ספירות מלאי של מפות ובסדרי ביעור של מפות, שיצאו מכלל שימוש. הממצאים נדונו עם היחידות ועם מפקדות הפיקודים והובאו לידיעת האגף הממונה במטה הכללי.

מהממצאים עולה, שיחידת המיפוי ויתר היחידות שבוקרו אינן מפקחות כנדרש על סדרי אספקת המפות ועל אבטחתן. חוסר רישום מתאים ואחסנה בתנאים לא נאותים מקשים על מעקב ופיקוח, כדרוש, הן מן ההיבט של בטחון שדה והן מהיבט אפסנאי.

מרפאות יחידתיות

חיל הרפואה נותן שירותי בריאות לחיילים במרפאות יחידתיות ומרחביות; ייעוץ של רופאים מומחים ואשפוז ניתנים לחיילים בבתי חולים אזרחיים על פי הסדרים שביניהם ובין מפקדת קצין רפואה ראשי. לפי דו"ח של המדור לסטטיסטיקה רפואית במפקדת קצין רפואה ראשי נרשמו בשנת 1975 כ-826,000 פניות אל רופא במרפאות היחידתיות והמרחביות. במפקדת קצין רפואה ראשי פועלת יחידת ביקורת פנימית. בשנת 1975 ערכה היחידה ביקורת אחת בכל אחת מהמרפאות במוצע.

בחודשים מאי-אוגוסט 1976 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על סדרי הניהול במספר מרפאות ועל השירות הרפואי הניתן בהן לחייל: בפיקוד המרכז נבדקו המרפאות במחנה מטכ"ל — ובכלל זה מרפאת קצין עיר, בבסיס הדרכה, ביחידה של אמ"ן ובבסיס תובלה; בפיקוד הצפון — במרפאת גדוד; ובפיקוד הדרום — במרפאה מרחבית. בשנת 1975 היו 139,000 פניות למרפאות אלה. להלן הממצאים העיקריים:

מרשמי תרופות

1. התרופות, שנותן רופא לחייל במרפאות היחידתיות, נרשמות על גבי מרשם (פתק רפואה). לפי הוראות קצין רפואה ראשי אין הגבלה של כמויות התרופה, שמותר לרשום בפתק רפואה אחד, אף לא לגבי תרופות המחייבות פיקוח מיוחד, כמו תרופות ארגעה למיניהן.

— ביקורת על פתקי רפואה נערכה בשתי מרפאות — במרפאת מחנה מטכ"ל ובמרפאת בסיס הדרכה. בשתיהן נמצאו פתקים, שנרשמו בהם כמויות של תרופה, שעלו על צריכה חודשית של חולה. בין התרופות שנרשמו גם תרופות ארגעה. לדעת הביקורת, הגבלת כמויות התרופות הניתנות לחולה בביקור אחד תאפשר פיקוח על צריכת תרופות הן מההיבט הבריאותי והן מהיבט החסכון.

בדצמבר 1976 הודיעה מפקדת קצין רפואה ראשי למשרד מבקר המדינה, כי היא מכינה נוהל, שיגביל את כמויות התרופה, שמותר יהיה לרשום בביקור אחד הן במקרים של מחלה חריפה, והן בטיפול במחלות כרוניות.

2. בחדר החולים של אחת המרפאות יש מלאי תרופות, המנופק לחולים בהתאם להוראות הרופא. עם תום תקופת האשפוז חותם החולה על פתק רפואה, שנרשמו בו התרופות שצרך. על פי פתקים אלה מקבל חדר החולים מבית המרקחת תרופות במקום אלה שנצרכו.

השוואת שבעה פתקי רפואה, שהיו באותה עת במקום, למינון התרופות שנרשם בגליונות-החולים העלתה, כי בשלושה פתקי רפואה צוינה כמות תרופות גדולה מזו שנצרכה לפי הרישום בגליונות-החולים. בעקבות הביקורת הודיע מפקד היחידה באוגוסט 1976, כי הנושא הועבר לחקירת מצ"ח. בינואר 1977 הודיע הפרקליט הצבאי במטכ"ל, כי שניים מחיילי סגל המרפאה הועמדו לדין משמעתי וקבלו התראה חמורה, ואילו שניים אחרים, אי אפשר היה להעמידם לדין, משום שבינתיים שוחררו מהשירות הצבאי.

אשפוז בחדר חולים

1. ליד המרפאות יש חדרי חולים, המיועדים לאשפוז חיילים, שאובחנה אצלם מחלה המצריכה שהייה שלא תעלה על ששה ימים. לפי הוראות קצין רפואה ראשי יש לשאוף לכך, שכל חייל,

שקיבל תעודת מחלה אך מצבו אינו מצריך אשפוז בבית חולים, יאושפו בחדר חולים. ערכו הכספי של ציוד רפואי משקי למיטה אחת בחדר חולים, במחירי 1976, הוא כ-2,000 ל"י.

בחמש מבין המרפאות, שבהן נערכה הביקורת, יש חדר חולים. היקף התפוסה בהם, בחודשים ינואר עד מאי 1976, היה נמוך, ומרבית החיילים, שקיבלו תעודות מחלה, הורשו לשהות בבית. באחת המרפאות הופנו לחדר החולים במשך חמישה חודשים שבעה חיילים בלבד, בארבע המרפאות האחרות נעה התפוסה מ-19% עד 40%. בשנת 1975 נרשמו במפקדת קצין רפואה ראשי 55,000 ימי אשפוז בחדרי החולים, שהם 15.5% מכלל תפוסת המיטות בחדרי החולים, לעומת 183,000 ימי מחלה עם רשות שהייה בבית. האפשרות, שהייל יישלח הביתה במקום שיאושפו בחדר חולים, מביאה לעיתים לכך, שהייל משיג חופשת מחלה בלא שיש הצדקה לכך.

בדצמבר 1976 הודיעה מפקדת קצין רפואה ראשי למשרד מבקר המדינה, כי ניתנה הוראה המחייבת לאשפוז חיילים, שקיבלו תעודות מחלה, בחדר חולים של מרפאה, פרט למקרים יוצאים מן הכלל, כגון ימי מנוחה לאחר מחלה, שבהם אין החייל נזקק לרופא.

2. מספר הפניות למרפאות של שתי יחידות השוכנות בקרבת מקום מגיע לכ-900 בחודש. בשתייהן אין חדר חולים, וחדר החולים המרחבי, שאליו יש להפנות חיילים לאשפוז, נמצא במרחק של כ-40 ק"מ; משום כך אין מפנים מיחידות אלה לאשפוז בחדר חולים.

3. — הוראות מפקדת קצין רפואה ראשי קבעו תקן למגורי חייל — 4 מ²; לא נקבע תקן מיוחד לחדרי חולים. במרפאה מרחבית, שנערכה בה ביקורת, נקבע תקן של 20 מיטות, אולם מפאת העדר מקום, ולפי התקן שאושר למגורי חיילים, הוצבו בה רק 15 מיטות. חדרי החולים נמצאים ליד מעבר — דבר המונע מהחולים פרטיות, ואין לידם חדרי שירותים נאותים. —

שירותי רופאים מומחים

1. לשם קבלת שירותי רופא מומחה בתחומים מסויימים מפנה הרופא במרפאה היחידתית את החייל למרפאת חוץ. בשנת 1975 נרשמו במפקדת קצין רפואה ראשי 150,000 הפניות לרופא מומחה. לפי הוראות קצין רפואה ראשי יש לקיים מעקב רפואי ומינהלי על הפניות חיילים לרופא מומחה. — בשלוש מרפאות לא נוהל רישום לצורך פיקוח על הפניית חולים לרופאים מומחים. במרפאה נוספת נוהל רישום חלקי לגבי ההפניות וממנו מתברר, שברוב המקרים לא נתקבלה במרפאה תשובת הרופא המומחה.

בדצמבר 1976 הודיעה מפקדת קצין רפואה ראשי למשרד מבקר המדינה, כי הורתה על ניהול מעקב אחר הפניית חולים לרופאים מומחים.

2. באחת המרפאות הועלו ליקויים במעקב אחר תשובות ממעבדה מרכזית. גם נמצאו תשובות, שלא היה להן דורש, והן נשארו במעבדה זמן רב, אף על פי שאחדות מהן הצביעו על גורמי חולי. מפקדת היחידה הוציאה נוהל, שעל פיו תשובת מעבדה המצביעה על חולי תועבר מיד אל רופאי המרפאה.

3. לפי הסכם בין משרד הבטחון לבין קופת חולים של ההסתדרות הכללית משנת 1960 היה צה"ל זכאי לאשפוז חיילים בבית החולים בבאר שבע ולקבל שירותי רופאים מומחים לחיילים במרפאות החוץ של בית החולים.

למעשה היו קשיים בשנים האחרונות בקבלת שירותי רופאים מומחים, כפי שנקבע בהסכם, ובדצמבר 1975 נערך דיון בנדון בהשתתפות נציגים בכירים של שני הצדדים, בו סוכם דרכי פעולה כדי להתגבר על הקשיים. הביקורת העלתה, שביוני 1976 עדיין הופנו חיילים המשרתים בדרום הארץ לרופאים מומחים במרכז הארץ, בעיקר במקצועות אורטופדיה ומחלות אף-אוזן-גרון.

ביקורת שמע

במרפאה של יחידה צבאית עלתה בעיה של הפרעות שמיעה, והתעורר ביחידה חשש, שההפרעות נגרמו מהפעלת ציוד מיוחד, שהיחידה משתמשת בו. בשנת 1972 החלה היחידה לערוך מבדקי שמיעה לחיילים בשיתוף עם היחידה לחקר נזקי רעש במפקדת קצין רפואה ראשי. גובשה הצעה לבדוק את איכות השמיעה של החיילים, שיועסקו ביחידה בעת גיוסם ובפרקי זמן קצובים לאחר

מכן כדי לחקור את השפעת הציוד על השמיעה של החיילים וכדי להעסיק בהפעלת הציוד רק חיילים בעלי איכות שמיעה מעולה.

בבדיקות שמיעה, שנערכו בספטמבר ובנובמבר 1972 לחיילים, שהשתתפו בקורס של היחידה, נפסלו חלק מהחיילים. בסוף נובמבר 1972 פנתה היחידה לקצין הרפואה הפיקודי בדרישה לקבוע שיטה מיוחדת לבדיקת שמיעה לחיילי היחידה. לא היה המשך לטיפול בנושא.

הביקורת העלתה, כי במחצית הראשונה של 1976 נרשמה ירידה בטיב הבריאות, בגין הפרעות שמיעה, אצל 52 חיילים ששירתו ביחידה. לדעת הביקורת, הירידה בכושר השמיעה של החיילים ופניית היחידה בנושא זה לקצין רפואה פיקודי היא סיבה מספקת לעריכת בדיקות שמיעה לחיילי היחידה לפני כניסתם לתפקיד ובמשך תקופת שירותם. בינואר 1977 הודיע קצין רפואה ראשי למשרד מבקר המדינה, שחיל רפואה בתיאום עם מטכ"ל/אכ"א יקבע את סוגי הבדיקות הרפואיות הדרושות לחיילים המוצבים ביחידות כגון אלה.

הזמנת תרופות ממחסן תרופות פיקודי

המרפאות היחידתיות מזמינות תרופות ממחסן תרופות פיקודי אחת לשלושה חודשים. הכמות המוזמנת צריכה להתבסס על צריכת התרופות במשך שלושת החודשים האחרונים ועל המצאי הקיים במרפאה בעת ההזמנה.

— שלוש מרפאות מחנה מטכ"ל, מרפאת בסיס הדרכה ומרפאת גדוד דיווחו בהזמנה לגבי תרופות אחדות על מצאי קטן במאות או באלפי יחידות מהמצאי, שהיה ברשותן לפי רישומי האפסניה. מחסן התרופות הפיקודי ניפק את הכמות שהוזמנה ונוצר אפוא במרפאות מלאי תרופות גדול מכפי שאושר להן לפי התקן, ביניהן תרופות, שזמן פעילותן מוגבל, ותרופות ארגעה. בין היתר הוזמנה אחת המרפאות 30,000 יחידות אקרומיצין ודיווחה על מצאי של 3,000 יחידות, בעוד שבפועל היו במצאי יותר מ-11,000 יחידות. מרפאת בסיס הדרכה הזמינה 300 יחידות ווליום, ודיווחה על מצאי של 40 יחידות, בעוד שבפועל היו במאי 391 יחידות. במרפאת הגדוד הוזמנו 2,500 יחידות פניברין ודווח על מצאי של 900 יחידות בעוד שבפועל היו במצאי 4,800 יחידות.

— במחסני התרופות הפיקודיים אין העתק מדו"חות אפסנאיים תקופתיים בדבר המצאי במרפאות של היחידות. המידע של מחסני התרופות על מצאי התרופות שבמרפאות התבסס על דו"חות המצאי של היחידות, כפי שנרשמו בטופסי ההזמנה בלבד.

רישום מלאי וחיוב בעד אובדן

לפי פקודות מטכ"ל חייבים בתי מרקחת ומתקני ניפוק לנהל ספר סמים מסוכנים, שבו יירשם מלאי הסמים והניפוקים ממנו.

— בשתי מרפאות לא נוהל ספר סמים, והוחל בניהולו רק בעקבות הביקורת.

ביוני 1976 ערכו שתי מרפאות ספירת מלאי, ונתגלה בכל אחת מהיחידות חסר בשווי של אלפי ל"י בציוד רפואי ובתרופות, ובכללן סמים. יחידה אחת הודיעה למשרד מבקר המדינה, כי העבירה את תוצאות הספירה לחקירת מצ"ח. בספירת מלאי מדגמית נוספת, שערך משרד מבקר המדינה במרפאה אחרת, נמצאו תרופות בכמות ניכרת, שלא היו רשומות במלאי, לדוגמה: 700 כמוסות אקרומיצין ו-467 יחידות פניברין.

באוגוסט 1976 בדק משרד מבקר המדינה את המחירים של עשרים פריטים בקטלוג אפסניה רפואית, שבהם מחייב צה"ל את האחראים לאבדן ציוד. נמצא, כי המחיר הנקוב אין בו יסוד של הרתעה, משום שהוא נמוך מאוד, ובפריטים אחדים אף נמוך ממחיר הרכישה של צה"ל. בפריטים אחרים היה מחיר החיוב נמוך בכ-30% ממחיר הרכישה של אחת מקופות החולים; בהשוואה למחירים בבתי מרקחת אזרחיים ההפרש גדול עוד יותר.

*

פרק זה מתייחס בעיקר לגזרה אחת של השירות הרפואי לחייל — הטיפול במסגרת המרפאות; הממצאים המובאים בו הועלו בבדיקה מדגמית, שהקיפה חלק לא גדול מהמרפאות, אך היו אלו

מרפאות המשרתות אוכלוסיית חיילים גדולה יחסית. ברוב המרפאות נמצאו ליקויים בעיקר במעקב אחר הפניית חיילים לרופאים מומחים ואחר תוצאותיה, בניצול חדרי חולים ובפיקוח על תרופות. האחראים למרפאות עשו בעקבות הביקורת לתיקון הליקויים ביחידות שנבדקו. מפקדת קצין רפואה ראשי מצידה, נתנה את דעתה למשתמע מממצאי הביקורת שהועלו לגבי נוהלי העבודה והפיקוח.

ממצאי מעקב

פיתוח רובה סער

דו"ח שנתי 25, עמ' 798

בשנת 1974 בדק משרד מבקר המדינה את תהליך הפיתוח של רובה סער (רוס"ר) בשביל צה"ל, שהחל בינואר 1965. לאחר שלבי תכנון, ניסוי ובחינת אלטרנטיבות, החליט הרמטכ"ל, באפריל 1971, שצה"ל יצטייד ברוס"ר "גליל". במרוצת 1973 ו-1974, שעה שה"גליל" היה כבר בייצור שוטף, עוררו גורמים שונים בצה"ל שאלות הקשורות בתכונותיו של ה"גליל" ואופן הפעלתו. בעת סיום הביקורת, בדצמבר 1974, היו רובי הסער בניסוי מורחב של מפקדת קצין חי"ר וצנחנים ראשי, שנערך בבסיסי ההדרכה, כדי לעמוד על טיבם בשימוש יום יומי. ביקורת מעקב, בדצמבר 1976, נערכה במטכ"ל/אג"א ובמטכ"ל/אג"מ.

בתחילת נובמבר 1975 הגישה מפקדת קצין חי"ר וצנחנים ראשי סיכום של תוצאות הניסויים שנערכו ברוס"ר "גליל", בהשוואה לרוס"ר מחו"ל, בציינה כי "ללא ספק שני הרוס"רים טובים ואפשר להתקשות במאזן של יתרונות ומגבלות לאיזה צד נוטה הכף". עם זאת מנתה מפקדת קצין חי"ר וצנחנים ראשי, בין היתר, את המגבלות שנתגלו ב"גליל". בעקבות סיכום זה, החליט ראש אג"מ, בנובמבר 1975, לתקן ולשפר את המגבלות שהתגלו ב"גליל". באמצע אוגוסט 1976 החליט ראש אג"מ על בחינת האפשרות להגדיל את היקף ההזמנות מהייצור המקומי, לאחר ביצוע השיפורים העיקריים ב"גליל".

נוסף על הזמנות הייצור בשנים 1973 ו-1974, הוזמין מטכ"ל/אג"א מהתעשייה הצבאית בשנת 1975 כמות נוספת של רוס"רים. עד דצמבר 1976 סופקו כ-60% מתוך ההזמנות הקיימות; הספקת הרוס"רים הנותרים צפויה בחלקה עד סוף שנת התקציב 1976, ובחלקה בשנת 1977. תכנית ההצטיידות לשנת 1977 כוללת רוס"רים נוספים.

הספקת מזון ופיקוח על צריכתו

דו"ח שנתי 25, עמ' 802

בביקורת שערך משרד מבקר המדינה בשנת 1974 בבסיס מזון בצפון נבדקו ההסדרים לביצוע בדיקות קבלה של פריטי מזון שקיבל הבסיס מספקים. הבדיקות נעשו במעבדת המזון של קצין תחזוקה ראשי, על פי דגימות שנלקחו מן הפריטים שקיבל הבסיס. הביקורת העלתה, שהסדרי הדגימה לא היו מספיק יעילים וכי היו מקרים שהבסיס חרג מהוראות הדגימה. כמו כן היו ליקויים בפיקוח על קבלת תשובות מהמעבדה.

בדיקת מעקב מסורגת שנערכה בבסיס המזון בינואר 1977 העלתה, כי בדרך כלל לא היו חריגות מהוראות הדגימה וכי הבסיס קיים מעקב סדיר אחר קבלת תשובות מהמעבדה.

הרישום ב"יומן מצבה לצורכי כלכלה" נעשה על ידי סגל השלישות ורישום מצבת המתכלכלים בהזמנות המזון נעשה על ידי סגל האפסנאות של היחידה. ביחידות מספר הועלו הפרשים בין הדיווח על מספר המתכלכלים לפי ההזמנות לבין יומן המצבות; בשלוש יחידות הגיעו ההפרשים ל-130% עד 205%. במקרים אחרים רשמו יחידות מספר קבוע של מתכלכלים; ללא התחשבות בשינויים הנובעים מחופשות, העברות וכו'.

בדיקת המעקב באותן היחידות העלתה, כי ההפרשים בדיווח הצטמצמו, אולם נמצאו מקרים של דיווח על מספר קבוע של מתכלכלים.